

Posudek na diplomovou práci Terezy Tlachové

Diplomová práce Terezy Tlachové se zabývá pohádkovostí v díle Boženy Němcové. Je inspirována podněty v sekundární literatury, v níž se často objevují výklady pohádkovosti v celém díle Němcové.

Za základ si studentka zvolila práce Hany Šmahelové, Vladimira J. Proppa, Jungovu psychoanalýzu; tyto pak doplňuje řadou českých autorů, jež v minulosti zabývali pohádkami, jako byl Václav Tille, Felix Vodička, Karel Dvořák či Antonín Grund.

Práce se rozděluje na části věnované pohádkám Boženy Němcové v historické perspektivě, pohádkám obecně, vztahu mýtu a pohádky, vztahu mýtu a literatury obecně, narativní struktuře pohádky podle Proppa a jejímu doplnění skrze optiku Paula Ricouera. Na těchto základech se staví analýza povídek a pohádek Boženy Němcové v následné kapitole. Z pohádek se volí jen určité typy charakteristické svými narativními postupy a specifickou pohádkovou hrdinkou, která je Němcovou výrazně rozpracovávána a přepracovávána. (Do závorky dávají pohádky „humoristické“, jež jsou spíše jakýmsi facetiálními exemplary).

Diplomantka prokázala schopnost pracovat s rozsáhlou sekundární literaturou a její analýzy jsou podnětné. V práci se objevují pozoruhodné a produktivní pasáže jako např. fungování etických principů v pohádkách Němcové za pomoci konceptu André Jollese v dnes již klasické knize *Einfache Formen* (ovšem je třeba poznamenat, že se špatně opisují německé citace). V celku se jeví metodologická rozrůzněnost práce značně rozbíhavá a nevidím příliš jejich společný úběžník. V částech věnovaných analýzám konkrétních jevů a textů se pak tuto roztříštěnost nepodařilo zkrotit.

V diplomové práci (a to je chvályhodné) se objevilo veliké množství inspirativních otázek. Jednou z nich je to, co diplomantka ne zcela rozlišuje – problém zdrojů pohádek Němcové a následná různost pohádkových narativů. Např. a to je třeba taková zdánlivá drobnost setkání v Popelky s princem ve třech variantách této pohádky se odehrává jednou v zámku a potom dvakrát v kostele, tyto variace situace nejsou ani narativně, ani eticky, ani folkloristicky nevinné.

Velmi pozoruhodnou otázkou, kterou práce naznačuje, jak se mi jeví, zůstává otázka fungování mýtů v pohádkách Němcové. Co se to děje s brutálními fakty lidských vztahů jako incest, kanibalismus, vraždy, které jsou přítomné v těchto pohádkách; jak se posunují v tomto aspektu od pohádek Grimmovských. (Tady bych jen na okraj zmínila velmi pozoruhodnou práci Marie Tartarové *The Hard Facts of the Grimms' Fairy Tales* .

Potom se v práci objevuje otázka funkce lásky v narativech Němcové právě ve vztahu k těmto brutálním antropologickým „konstantám“. Ptám tedy, zda by nestálo za to více uvažovat o umělé a nefolklorní „nearchetypální“ koncepci, jež má romantické a také osvícenecké kořeny, tak je ukazuje Jaromír Loužil. Láska je totiž u Němcové aktivní princip, aktivita samotné hrdinky neznamena jen pasivní obět, láska má sciální rozměr. V porovnání s jinými klasickými pohádkami tyto postupy nejsou zcela obvyklé.

Jinou pozoruhodnou otázkou, na kterou lze v poráči narazit, je otázka idyličnosti prostoru chaloupky, kterou práce Terezy Tlachové odvozuje z práce Vladimíra Macury jako tradiční český topos. Můžeme však opravdu nazývat idylickým místem chaloupku, když je místem incetu, hladu, neustále deprivace; jak do tohoto schématu zapadá topos chaloupky v lese, což je chaloupka perníková...? Pohádky Němcové také často nekončí návratem do chaloupky, ale naopak.

Práce je akceptovatelná a podnětná. Navrhuji známku velmi dobře.

Libuše Heczková